

Kruiden komen op

Het eerste 'Stalboekje varkens' over gezondheid en kruiden in de varkenshouderij werd geschreven in 2009 en was gericht op de biologische veehouderij. Met het antibioticumreductiebeleid werd het ook voor de gangbare varkenshouderij interessant om te kijken naar alternatieven bij dierziektes.

Maria Groot, onderzoeker van het RIKILT, is een van de auteurs van het vernieuwde stalboekje.

FRANK DE VRIES

“

Ik denk dat het gebruik van kruiden en andere natuurproducten op het varkensbedrijf alleen maar groeit de komende jaren“, aldus dierenarts Maria Groot van onderzoeksinstituut RIKILT, onderdeel van Wageningen Universiteit & Research centre. Als enige dierenarts binnen dit instituut werkt ze sinds jaar en dag met kruiden. “Sinds 1999 verdiep ik me in de werking

van kruiden bij dieren.” Ze is actief in de Studiegroep Dier en Kruid (onderdeel van de Nederlandse vereniging voor fytotherapie) om de wetenschappelijke basis onder kruidengeneeskunde te bevorderen. Al in 2006 kwam de vraag vanuit biologische veehouders naar de werking van natuurlijke middelen. Groot: “Boeren wilden weten welke middelen beschikbaar waren en waar je ze voor kunt inzetten. Zo ontstonden de stalboekjes.”

Alternatieven

Hoewel we, aldus Groot, geen wonderen kunnen verwachten van natuurproducten, kunnen ze goed worden ingezet op het varkensbedrijf ter ondersteuning van het management, maar ook de gezondheid en het welzijn.

Neem nu het probleem van verstopping bij zeugen. Daar biedt een reeks aan natuurproducten een remedie, zoals bitterzout of lijnzaad. Het bedrijf Greenvalley levert hiervoor het middel Fresta F en Ecostyle het product Colosan.

Maar ook voor klauwproblemen bestaat een reeks aan natuurmiddelen, zoals Acti-plus met de werkzame stof zeewier en Dermiel wondspray met daarin honing en lavendel.

Zeugen hebben nogal eens last van urine-weginfecties. Het Stalboekje varkens geeft aan dat hiertegen onder andere natuurlijke middelen met beredruif, cranberry en brandnetel kunnen worden ingezet. Voor de darmgezondheid zijn drie productgroepen belangrijk, volgens Groot: organische zuren, gisten en gistextracten en kruiden.

Onderbouwing

Groot vertelt dat er in het boekje wordt aangegeven of er onderzoek is gedaan naar een bepaald product of een bepaalde stof. “We gaan af op literatuuronderzoek en informatie van de leverancier en zouden het liefst zelf ook onderzoek doen, maar daar is op dit moment geen geld voor beschikbaar.” Volgens Groot kun je wel degelijk iets verkeerd doen met kruiden waardoor de gezondheid van het varken schade kan oplopen. “Hoewel er geen toxische stoffen worden geadviseerd, kun je bijvoorbeeld van het sabinakruid, dat de baarmoeder doet samentrekken, te veel geven. Daarom adviseert het stalboekje Uterale, omdat dit product een gestandaardiseerde hoeveelheid sabinakruid bevat. Hoewel de ban op antibioticumgebruik bij varkens heeft geleid tot een drastische verlaging van 70 procent ten opzichte van vijf jaar terug, ziet Groot de belangstelling voor natuurproducten nog niet terug bij dierenartsen. “Veehouders vragen me wel om presentaties te geven in studiegroepen, maar vanuit de dierenartsen krijg ik nog weinig vragen over natuurproducten.” Terug naar de middelen, waarvan in het stalboekje een enorme lijst is te vinden, gerangschikt per indicatie of aandoening. Licht, een conditiescore van 2 of 3 en lucht zijn erg belangrijk voor de vruchtbaarheid van zeugen. Zalmolie kan positief werken op de vruchtbaarheid, zo bleek uit een praktijkproef, waarin na gebruik het aantal herinseminaties daalde.

Geboortediarrée blijft een belangrijk aandachtspunt voor de varkenshouder. Natuurproducten kunnen worden ingezet naast elektrolyten die uitdroging voorkomen. Houtskool (norit), het bekendste middel tegen diarree, is in staat om gifstoffen in de darm te binden. Pectinen kunnen ook gifstoffen absorberen, net als kaoline. Bij een milde diarree kan oregano-olie worden ingezet: het remt de groei van colibacteriën. Als de diarree op latere leeftijd voorkomt, kunnen houtskool, kaopectate en Endo-mill ondersteunend werken.

Oproep

Groot kan niet aangeven hoeveel geld er omgaat in natuurproducten. Ze weet wel dat een derde van de vleeskuikens kruiden krijgt en bij biggen is dat percentage nog hoger, schat zij. Vleeskalverhouders werken al jaren met oregano. Vanuit het ministerie van EZ is voor 2014

geld vrijgemaakt om een Stalboekje vleeskalveren te maken en het pluimveeboekje te updaten, zegt Groot. Zij pleit voor het verzamelen van praktijkkennis over de inzet van natuurproducten. “Ik roep studiegroepen van varkenshouders op om ervaringen met elkaar te delen en het zou helemaal mooi zijn als ze mij feedback geven over hun kennis. Laat ik het maar een ‘kennisloket’ noemen.” Groot maakt zich er momenteel sterk voor om Wageningen-breed een kenniscentrum voor kruiden en natuurproducten op te zetten. “We willen de kennis die er is bundelen en beschikbaar stellen voor veehouders en dierenartsen.” Homeopathie valt buiten het bestek: “Je kunt niet alles onderzoeken en het is op dit moment zo dat het ministerie van EZ geen geld voor dit onderdeel geeft omdat in de ogen van de beleidsmakers de wetenschappelijke onderbouwing van homeopathische middelen te zwak is.” Pyrogenium (Ecostyle) is daarvan uitgezonderd: dit middel vinden we wel in het stalboekje, omdat het met een lage concentratie gifstof veilig kan worden toegepast.

Buitenland

Groot ziet een duidelijke groei van kruiden- en natuurproducten voor de komende vijf jaar. “Ik denk dat er twee sporen zijn om de diergezondheid te verbeteren: allereerst de strikte hygiëne, all-in-all-out en SPF-

Maria Groot van het RIKILT.
FOTO: FDV

omdat de veterinaire faculteit in Gent er in het onderwijs aandacht aan besteedt. In Zwitserland en Oostenrijk, weet Groot, is er ook meer acceptatie van natuurmiddelen.

Gebruikt Groot persoonlijk ook natuurproducten? “Gelukkig ben ik praktisch nooit ziek, maar als het zo is, pak ik een natuurelixer uit de kast.”

‘Duitsers gebruiken van oudsher meer kruiden’

condities en daarnaast een grotere inzet van natuurmiddelen als ondersteuning van de weerstand en periodes waarin veel van een varken wordt geleverd.” Groot hoopt dat ook dierenartsen zich meer gaan scholen in natuurmiddelen zodat ze er rationeel mee om kunnen gaan. “Dat gebeurt nu nog te veel op emotionele gronden.” Van het buitenland kunnen we zeker leren. Zo is er in Duitsland van oudsher meer kruidengebruik op de veebedrijven dan bij ons. Deze producten zijn altijd op de markt gebleven en gebruikt, terwijl bij ons de middelen werden verdrongen door antibiotica, aldus Groot. Ook de Belgen zetten meer natuurproducten in, vermoedelijk

Natuurproducten met goudsbloem kunnen dienen als milde desinfectans bij wonden.

FOTO: RIKILT

